

Inclusieve groei in de MRA

Het gaat goed met de MRA maar ....

Ook in 2018 zullen de Economische Verkenningen van de MRA laten zien dat de MRA zich economisch goed ontwikkelt. Het is echter ook evident dat niet iedereen in gelijke mate van de positieve ontwikkeling profiteert. Dit gegeven leidt tot onrust in de samenleving en tot politieke polarisatie en kan daardoor een bedreiging gaan vormen voor de toekomstige economische ontwikkeling van de MRA. De combinatie van disruptieve technologische ontwikkeling en globalisering – voor de MRA in essentie exogene factoren – lijkt daaraan ten grondslag te liggen. De MRA is op dit punt dan ook zeker niet uniek. Sterker nog: deze ontwikkeling is in andere grootstedelijke regio's al veel meer manifest. Kijk bijvoorbeeld naar Silicon Valley, waar dit onderwerp steeds prominenter aandacht krijgt, maar ook naar andere grootstedelijke regio's als Londen en Parijs. Richard Florida spreekt in dit verband in zijn laatste boek over '*the new urban crisis*'.

... ons succes heeft ook zijn keerzijde

De combinatie van disruptieve technologische ontwikkeling en globalisering heeft behalve veel positieve effecten ook duidelijke negatieve effecten. Relevant daarbij is ook dat deze negatieve effecten niet *random* zijn verdeeld, maar zich concentreren in bepaalde deelregio's, in bepaalde wijken en bij bepaalde bevolkingsgroepen. Zo zien we in de MRA:

- door de magneetwerking van (met name het centrum van) Amsterdam duidelijke groeiverschillen tussen de verschillende deelregio's van de MRA, maar bijv. ook tussen Amsterdam binnen de ring en buiten de ring;
- duidelijke verschillen tussen verschillende sociaal-maatschappelijke categorieën. Zo bleek uit de Economische Verkenningen van de MRA 2016 dat het inkomen van mensen die zijn aangewezen op een inkomen uit arbeid en (vooral ook) dat van zzp-ers al jaren fors achterblijft bij dat van overige (niet-loon)inkomens. Daarnaast geldt dat hogeropgeleiden in veel opzichten beter af zijn dan lageropgeleiden (hogeropgeleiden hebben een veel hogere levensverwachting, leven langer in goede gezondheid, hebben betere kansen op de arbeidsmarkt c.q. hebben minder kans om hun baan te verliezen door robotisering, hun kinderen hebben meer kansen etc.). De inzet van de Board op uitdagingen als talent en gezondheid kan daardoor asymmetrisch uitwerken voor verschillende bevolkingsgroepen.

de verklaring voor de toenemende verschillen

Hoe moet de toename van de verschillen tussen bevolkingsgroepen en tussen deelregio's worden verklaard? Aanpassingsvermogen en agglomeratie-effecten lijken daarbij de sleutelwoorden. Aanpassingsvermogen is vereist om als individu, maar ook als deelregio, in te kunnen spelen op snel veranderende omstandigheden. Als we kijken naar individuen dan zien we dat door technologische ontwikkeling en innovaties de economie en samenleving steeds hogere eisen stellen aan het cognitief en sociaal functioneren van mensen¹. Hogeropgeleiden en jongeren blijken op dat punt gemiddeld beter te scoren dan lageropgeleiden en ouderen. Hun *mindset* is meer ingesteld op het inspelen op kansen en hun *learnability* is groter. Onderzoek wijst uit dat dit ook te maken heeft met een *digital divide*: hogeropgeleiden en jongeren zijn gemiddeld veel beter in staat om internet niet louter te gebruiken als bron van vermaak, maar ook om hun eigen positie te versterken².

---

¹ Nederland 2035: trends en uitdagingen.

² J. van Dijk, [The Deepening Divide: inequality in the information society](#)

Overigens zijn het zeker niet alleen de hoogopgeleide technologie whizzkids die profiteren van de technologische ontwikkeling en globalisering. Zo wijst Moretti erop dat: “Among the beneficiaries are the workers who support the ‘idea-creators’—the carpenters, hair stylists, personal trainers, lawyers, doctors, and teachers.” Op elke nieuwe *innovation job* in een stad, worden vijf additionele *non-innovation jobs* gecreëerd en degenen die deze banen invullen verdienen gemiddeld hogere salarissen dan hun *counterparts* in minder innovatieve stedelijke regio’s.³

Als we kijken naar deelregio’s zien we dat door agglomeratie-effecten sterke concentratieverschijnselen optreden met als consequentie dat traditionele sterkten in deelregio’s onder druk komen te staan. Een voorbeeld daarvan in de MRA is het mediacluster in Hilversum dat de laatste jaren geleidelijk aan kracht lijkt te verliezen, doordat delen daarvan zich verplaatsen naar Amsterdam. De verklaring daarvoor lijkt er deels te liggen in dat het mediacluster in Hilversum, door de steeds sterker worden positie van Amsterdam in allerlei internationale netwerken, moeite heeft om zijn traditioneel sterke positie in de relevante netwerken in stand te houden.

Flip-side of Tech Companies

De introductie van disruptieve technologische innovaties en de groeiende invloed van tech companies heeft ook op andere manieren een schaduwzijde. Voorbeelden daarvan zijn:

- de overlast die Airbnb veroorzaakt in binnensteden en het effect van Airbnb op huizenprijzen en daarmee op de toegankelijkheid van binnensteden voor lokale bewoners;
- de impact die Uber heeft op de arbeidsvoorwaarden van taxichauffeurs;
- de wijze waarop bedrijven als Google en Facebook omgaan met persoonlijke data van gebruikers.

Het disruptieve innovatieve karakter van de activiteiten van dit soort bedrijven creëert kansen in en voor stedelijke regio’s, maar juist vanwege dat karakter opereren ze vaak in een schemerzone omdat de regelgeving en de institutionele omgeving niet is ingericht op die activiteiten. De regelgeving ontbreekt of loopt achter de ontwikkelingen aan en stedelijke regio’s hebben of de mogelijkheden niet om regelgeving aan te passen of zijn bang om de boot te missen en worden tegen elkaar uitgespeeld door de grote techspelers. In de woorden van Richard Florida: “Tech startups helped turn a handful of metro areas into megastars. Now they’re tearing those cities apart.”⁴

Wat is de uitdaging?

Het is belangrijk dat de MRA lering trekt uit de ervaring van de negatieve kanten van de ontwikkelingen in bijv. Silicon Valley. Hoe kunnen we zorgdragen dat iedereen mee kan doen en kan profiteren van positieve ontwikkelingen en groei? En hoe bereiken we dat de stappen die we zetten richting de ambities die zijn geformuleerd op de uitdagingen niet ten goede komen aan bepaalde groepen, maar aan de gehele bevolking in de MRA? De tijd voor een ongebreideld technologie-optimisme is voorbij of in de woorden van Florida: “For years, economists and mayors believed that high-tech development would ‘lift all boats’. The reality is a new phase of winner-take-all urbanism.”⁵ De ambitie om de baten van de positieve economische groei van de MRA zo evenwichtig mogelijk te verdelen, vereist dat gezocht wordt naar wegen om individuen, instituties, maar ook deelregio’s zo goed mogelijk toe te rusten om in te kunnen spelen op de kansen die er liggen. Wat dat precies betekent kan in algemene termen wel worden benoemd, maar die moeten nog wel worden vertaald in concrete acties. Voor individuen betekent het o.a. inzet op het versterken van *learnability* en

---

³ E. Moretti, *The new geography of jobs*.

⁴ R. Florida, *The Unaffordable Urban Paradise*: <https://www.technologyreview.com/s/607957/the-unaffordable-urban-paradise/>.

⁵ *Ibid.*

verandering van *mindset*. Meer aandacht voor levenslang leren en initiatieven als House of Skills passen in deze lijn. Voor instituties betekent dat deze moeten aangepast om recht te doen aan de veranderde en veranderende omstandigheden. Concreet gaat het daarbij bijv. om aanpassing van wet- en regelgeving of om expliciete afspraken met techbedrijven om iets te kunnen doen aan de schaduwzijde van nieuwe disruptieve technologische toepassingen als Airbnb of om nieuwe onderwijsarrangementen die beter inspelen op de veranderende eisen die de arbeidsmarkt stelt. Voor deelregio's betekent het dat er meer aandacht moet komen voor de borging van de aansluiting op de internationale netwerken die cruciaal zijn voor de economische activiteiten die voor hen het meest belangrijk zijn.

Wat kan de rol van de IAB op dit terrein zijn?

De IAB kan het belang van inclusieve groei in de MRA hoger op de agenda proberen te krijgen door hierover een advies voor te bereiden over dit onderwerp. Gegeven de rol die de Board heeft geformuleerd voor de IAB ligt het daarbij voor de hand om in dit advies in te zoomen op wat er van andere stedelijke regio's valt leren. Daarbij gaat het om voorbeelden uit andere stedelijke regio's die laten zien:

- welke risico's de MRA loopt als we de keerzijden van de positieve ontwikkelingen van de afgelopen jaren niet serieus genoeg nemen. Daarbij gaat het wellicht in eerste instantie om sociale en politieke risico's, maar deze risico's zijn zeker ook van invloed op de houdbaarheid van het economisch succes.
- hoe zij proberen de keerzijden van hun succesvolle economische ontwikkeling aan te pakken. Interessant zijn daarbij zowel de wijze waarop zij de discussie over het aanpakken van deze discussie organiseren, de thema's die in de discussies centraal staan als concrete initiatieven die daarvan het resultaat zijn.

Aangezien de IAB door de Board is gevraagd om ook mee te denken over de invulling van het State of the Region event dat op 20 juni 2018 zal plaatsvinden, kan de IAB ook overwegen om te suggereren om het belang van inclusieve groei in de MRA te kiezen als een centraal thema voor dat event. Het advies dat de IAB voorbereidt kan daarbij dienen als onderbouwing voor deze suggestie.